

Adoptiepraktijken

Aandachtspunten vanuit de Werkgroep Mensenrechten in de kerk n.a.v. de toespraak van Herman Cosijns in de commissie van het Vlaams Parlement, ministerie van Welzijn van 3 december 2014.

Inleiding: Invalshoek vanuit Werkgroep Mensenrechten in de kerk

Als WMK zijn wij veelvuldig geconfronteerd (890 dossiers van 1992 tot 2014) met standpunten en houdingen van bisschoppen en oversten hoe zij de laatste 5 decennia omgingen met klachten over seksueel machtsmisbruik van clerici in pastorale relaties. In de marge hiervan stonden wij ook enkele mensen bij die als kind niet erkend werden door hun vader (priesters) of die als (soms) minderjarig meisje gedwongen abortus moesten ondergaan of gedwongen hun kind moesten afstaan. Zo gaan nog steeds erfenissen van overleden priester-vaders naar diens familie (neven en nichten) en niet naar zijn eigen kinderen... omdat er geen erkenning is.

Voor al het blijvend tergend lijden en het niet erkend worden als slachtoffer maakt het voor deze vrouwen nog dagelijks zwaar hun leven op te nemen. Als kerkoversten dit niet erkennen en al het mogelijke doen om het historische lijden te minimaliseren vinden wij dit kwetsend. Zo hebben wij ook verschillende passages uit de tussenkomst van dhr. Cosijns als kwetsend of minimaliserend ervaren. Wij lezen in die tussenkomst meer iets van een juridisch afdekken dan van een christelijke erkenning en bijstaan van een genezingsproces. Als WMK zijn wij dankbaar dat wij - eveneens vanuit diezelfde RKK - het standpunt van Cosijns mogen nuanceren en in zijn context plaatsen.

1. Religieuze orden zijn 'autonoom'.

Cosijns: *"Men zegt dat er 34 van deze tehuizen in België waren. Enkele daarvan zijn opgericht door religieuzen. De religieuzen zijn daarin niet onderworpen aan de bisschoppen, zoals men soms denkt, maar zijn autonoom."*

Het Wetboek van Canoniek Recht (Codex Iuris Canonici) weerlegt deze stelling heel duidelijk: cfr. Canons 576, 578, 579, 584, 589, 590, 591, 593 tot 595.

bv. canon 590: §1. *Instituten van gewijd leven, op een speciale wijze immers tot de dienst van God en van de gehele mens bestemd, zijn op een bijzondere grond aan de hoogste overheid van de Kerk onderworpen.*

§2. *De afzonderlijke leden zijn gehouden de Paus als hun hoogste Overste te gehoorzamen, ook op grond van de gewijde band van gehoorzaamheid.*

M.a.w. zowel de organisatie zelf, als de individuele leden van congregaties en kloosterorden die er deel van uitmaken zijn onderworpen aan het pauselijke (ev. bisschoppelijk) gezag.

2. De 'Spijtoptanten'

Cosijns: *"De klacht van spijtoptanten moeten we tegen deze achtergrond(en) begrijpen. De term 'gedwongen' roept het vermoeden op dat er sprake was van pure dwang en manipulatie, en dat is niet juist."*

Had hier gestaan: "dat is niet helemaal juist...", was het nog ten dele correct geweest. Dan was er minstens nog een opening gelaten... naar die feiten (van gedwongen adoptie onder X) die men liever niet meer wil erkennen nu. Maar in de benadering, zoals deze nu is geformuleerd, ligt de totale ontkenning dat er meisjes zouden geweest zijn die niet onder 'pure dwang en manipulatie' zouden gestaan hebben. Bovendien, het begrip 'spijtoptanten' komt zeer pijnlijk over voor gedwongen afstandsmoeders (gedwongen te bevallen onder X in Frankrijk). Alsof ze voor een tweede keer gestigmatiseerd worden door de leiding van de katholieke kerk. Het begrip spijtoptant duidt op de eigen verantwoordelijkheid bij de foute keuzes die iemand in het verleden maakte. Hoe kan iemand verantwoordelijk gesteld worden voor een proces waar hij/zij alleen maar lijdend voorwerp van was? Dergelijke uitspraken lijken te veel op uitspraken als kinderen die misbruikt werden: 'ze hebben er toch ook in toegestemd...' en nu komt het hen goed uit hierover spijt te betonen'. Weer wordt hier een historische fout gemaakt: 'slachtoffers zijn ook een beetje dader'. Zoals de slotzin in het betoog van Cosijns als vanzelfsprekend dit sluipende gif toelaat: *"Erkenning - met de nodige duiding - van die verantwoordelijkheid door zoveel mogelijk betrokkenen, kan heilzaam zijn voor de spijtoptanten."*

3. Bedenkingen bij het geheel van de toespraak

Alhoewel de tekst van Cosijns een goede reconstructie van een voorbije tijdsgeest probeert weer te geven zijn net twee belangrijke elementen van erkenning er niet in terug te vinden:

3.1 nl. dat fragment van het dossier waar het gaat over 'gedwongen adopties onder X'

3.2 en vooral: welke was de betrokkenheid van de hogere overheden van de Katholieke Kerk hierbij?

Een voorbeeld hierbij uit de tekst van Cosijns: "*Er werd een brochure uitgegeven n.a.v. 10 jaar Tamar in 1980 waarin cijfers staan. Hierin staat dat tussen 1970-1980 41,1% moeders hun kindje behielden **en dus** 58,90 % **kozen** voor adoptie.*"

Wij vinden het een te gemakkelijke conclusie om te beweren: "*en dus kozen 58,90 % voor adoptie*" en daar verder geen kritische vragen bij te stellen. Nergens wordt de vraag beantwoord hoe deze 'adoptie' werd gerealiseerd. In het geheel van het betoog is nergens iets te lezen over gedwongen abortus of van gedwongen geboorten onder X en adoptie in Frankrijk. Ook al zou het maar om een klein percentage gaan waarbij het mogelijkheid, ook toen, om strafbare feiten zou kunnen gaan, is in deze tekst niet aan de orde. Precies deze groep van gedwongen afstandsmoeders vragen om erkenning. Zij worden in dit betoog genegeerd, doodgezwegen. Terwijl er voldoende bewijsmateriaal bestaat waaruit de huidige kerkleiding duidelijk kan opmaken dat de historische bisschoppen verzuimden om deze (kerkelijke) strafbare feiten op te volgen.

De stuurgroep Mensenrechten in de Kerk

Linda Opdebeeck, voorzitter, Norbert Bethune, Staf Van Pelt, Marc Dewit en Rik Devillé